

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. V. Jejunium medicamentorum omnium medicamentum prorsus
opportunissimum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

violentiā plerumque lentiore. Hic omnium optima & tutissima est medicina, jejunium & abstinentia.

Obificia forsan denuo: Ego non nisi selectos & digestionem aptos cibos in mensam admitto, qui nec ignes mihi nec frigora propinent. Sit sane; nihilominus varietas ciborum inimicissima valetudini; quidquid salubritatis est in alimonia, corrumpit copia. Priscum illud, Ne quid nimis, in tam amabili ferulorum discrimine vix unquam servatur; ubi autem nimium, ibi vitium. Igneum pascent ligna, sed & suffocant, si multa nimis aut humida ingerantur: ita cibus æquo copiosior ingestus, aut stomacho non attemperatus, non tam reficit, quam interficit. Ita & cibus, ait Chrylōstomus, si plus quam concoqui potest, sumatur, morbis corpus infestat. Unde enim podagra? unde penula rigida? que corpora, hōme ab in modico cibus? Quā in re nihil opportunius jejunio & abstinentiā, quæ ciborum subtractione efficit, ut ignis nativus vires suas explicet. Oraculum vetus & verum:

Esuriat, sitias vigiles, sic rheumatia cures.
Infestant catarthi? fame ac siti medicinam facito, somnos prolixiores caveto. Abstine, abstine:

Nam morbos multos secula multa serunt.
Varietas non alit, sed inquinat. Errores gulæ sine sumptu corrigat jejunium: complurium prandiorum ac cenarum intemperantiam emendat abstinentia. Verticuli prisci verissimi:

Abstinentiā ac quiete morbos cures plurimos:
Est sanitatis mater abstinentia.

Nil certius: In multis escis erit infirmitas: qui autem abstines est, adjiciet vitam. Hoc autem probe sciamus, cibi appetentiam longè fallacissimam esse. Mentitur & decipit facillimè, si credulum habeat auditorem. Hanc ob causam Hugo Victorinus eam in comedendo mensuram sibi ipse præfinit, ut nec contra honestatem, nec supra necessitatem quidquam tangeret edulii. Nam tantum cibi & potus adhibendum, ut reficiantur vires, non opprimantur. Appetentia sine fine ingerit, modum necit, paratis semper ratiunculis infinite fallit. Hinc sæpe non rerum usus, sed cupido & appetitus in vitio est. Fieri enim potest, ut sapiens pretiosissimo cibo sine voracitatis nævo vescatur, insipiens turpi gulæ flammā in vilissimum olus exardeat. Gregorio testis, *solus in illicitis non cadit, qui se aliquando & a licitis caute restringit.* Quæ Augustinus amplissime confirmans: *Qui carnem inquit, a nullis refrenat licitis, vicinus est & illicitis. Licita est satietas, illicita est ebrietas: tamen modesti homines ut longè se faciant à turpitudine ebrietatis, castigent se aliquantulum & a libertate satietatis.*

CAPVT V.

Ieiunium medicamentorum omnium medicamentum prorsus opportunissimum.

GERMANI veteres sapienti dverbio tuendam valetudinem ita docuerunt:

Vs sanus permanere?
Horis omnibus exercere:
Cursum canis non emulare:
Modico cibo utere.

Hic monitum triplex: Primum: Qui corpus cupit habere sanum, habeat exercitatum.

Cernis ut ignavum corrumpant oria corpus, Ut capiant vitium nō moveantur aque?

Afsidue sedere, libris aut lecto semper incumbere, hypocausto numquam exire, valetudinem tacite corrumpit. Alterum: Ne cursu cum canibus certa. Ut corporis exercitium sit sanum, non sit violentum. Ambulare, equitare, navigare, labores assumere, etiam currere conducit, sed usque dum incipiat sudor prorumpere, non ubertim fluere: ita Medicorum senatus iuber. Exercitia violenta minus sunt salubria. Tertium: Modico cibo utere. Hoc ultimum optimum. De hoc superiori capite differē captum: allatas rationes nunc aliis firmabimus, ut nemini non constet verissimè dictum: *Est sanitatis mater Abstinentia.*

§. I.

AD Siracidæ testimonium, ad geminæ rationis firmamentum accedunt eifata omnium sapientum. Ego hic more meo non colligam; sed seligam. Hippocrates Caus Medicorum facile princeps, in Macedonia sub rege Perdicā vixit: ad annum ætatis centesimum quartum pervenit, innumera scripsit, in illius libros Galenus Syllabum alphabeti ordine confecit, scripsit illius omnia Basileæ, Venetiis, Lugduni edita sunt Anno 1538. & 1544. & 1552. & 1580. & 1585. Hic ille tantus vir tuendæ valetudini triplex documentum tradidit. I. Bene se habere ad labores. II. Corpus cibus non lare. III. Consecrare seminis substantiam. His ista sunt assima ejusdem Hippocratis seita: Non pura corpora quando plus nutrit, tanto plus lædes. Vbi cibus præter naturam plus ingestus est, hic morbum facit. Corporibus carnes habentibus humidam famem adhibere convenit. Réverà Hippocrati Temperantia est medicinarum omnium præstantissima, & ipsissima sanitatis mater. Sed antiquissimo è recentioribus unum alterumve subjungamus: Castor Durantes nobilissimus ab Italiâ medicus phasianum ut alitem laudatissimæ carnis, succi optimi, incrementi paucissimi præ omnibus eduliis commendans: Si tamen, inquit, plus æquò comedas, nocet, & podagra fluxiones movet. Ut ergo non noceat, minus comede, & parrem ægroto pauperi mitte. Certissimum, Alimenti vel optimi moles immoderata rectè confici non potest: corpus ea prægravat, & somnolentum, pigrum, stuculosum reddit: innumera sequuntur incommoda.

Hæc celeberrimus Medicus Ioānes Iacobus Weckerus compendio percensens: Multa alimenta, inquit, quamvis sint optimi & plurimi succi, frigidos tamen morbos excitant. Est enim immodica repletio tam cibi quam potus omnino perniosa. Quamplurimumque homines repletionem nimiam interiere. Alimento enim abundantia eo pacto naturalem nostri corporis calorem suffocat, quo magna lignorum stercus incensum ignem; & olei plus quam par sit, lucernæ & lampadis flammam extinguit. Ideoque ejusmodi victus immoderatus cruditates generat, Stomachi dolores procreat, Ructus commovet, Iecur & Lienem obfuit, Compagnes afficit, Calculum in renibus cogit, Melancholicos morbos efficit, Ægrotudines pituitosas, parit, Malos abscessus colligit, Nauseam inducit, Ventriculi & iliorum profluvia excitat, Intellectum & reliquas animales facultates destruit, Colicam facit, Humores omnes corrumpit. En Lernam malorum. Verum in hæc mala omnia non præstantissimum tantum, sed & tutissimum est remedium Abstinentia & Ieiunium.

Carolus Piso Lotharingus, Henrici II. Ducis medicus, erudito scripto de morbo Arthritidis curando differens: Odium, inquit, illi esse debet cum fructibus omnibus: In victu, & præsertim potu, parcissimus sit: Cenâ sæpius abstineat. En antiquissimi & recentissimi & doctis hoc ipsum voce unâ testantur: Qui abstines est, adjiciet vitam.

Est sanitatis mater Abstinentia.

Quod autem medicis hac in re jure merito credendum sit, oratorem aureum habemus testem. Chryso-

Vixit Hippocrates annis 357.

avo Socrati.

Parmenonius, Sophocles; ante Christi nati-

um mille,

septingentis annis.

Galeni tuendæ valetudini triplex documentum.

Hippocrates scit. 2. Aphor. 10.

& aph. 17.

& scit. 7.

aphor. 61.

Durantes in Thefauro

sanitatis de

omnibus. &

vicio alimentorum co.

de Phasiano.

Weckerus, qui utriusque Medicina Syntaxes scripsit l. 1. par. 3. mibi pag. 114.

incommoda qua pro-

veniunt ex alimentorum ab-

undantia.

Pag. 373.

editione mea.

Chryso. Chryf. 10. 5.

ho. 1. de pa-

nit. mibi

pag. 712.

Chryf. 10. 5. in cap. 15. ad. Aphor. l. 1. mibi pag. 662.

Ieiunium errores gulæ corrigat. Vetus Trochiscus & lamina.

Cato Major de siccitate. Greg. l. 5. Moral. c. 8. mibi pag. 508. Aug. 10. 9. tract. de utilitate jejuniis. c. 5. mibi pag. 328.

Pro sanitare servanda tria monita. Primum.

Ovid. l. 1. de Ponto eleg. 6. in initio.

Secundum.

MARCI IN BIBLIOTHECA

• *ris bonæque habitudinis partem invenies. Atque si meis sermo- nibus derogas fidem, de his filios medicorum percunctare: ipsi- que eadem manifestius explicabunt, qui Abstinentiã, Matrem sanitatis appellant.*

Matth. c. 26. v. 69.

Abstin- tiæ vi- tus ad valetu- dinẽ prop- agandã prodeit.

Non hic cum Hebræo Pontifice exclamem: Quid egemus testibus? ipsi audis. Hinc rectè concludimus. Si quis memoriã calleret, quidquid Hippocrates, quidquid Galenus & Avicenna, ceterique ab his peritigres medici omnes scripserunt; si quis herbarum, lapidum, liquorum vires exactè nosset; ei nihil minus abstinentiæ virtus multò plus prodesset ad valetudinem & vitam propagandã, quàm omnis illa scientia jejuniĩ & abstinentiæ viribus destituta. O bone Deus, quàm multis ægrotorum millibus longè consultus foret, parum comesse, vel etiam dies totos à cibo temperare, potum non haurire, sed lentissimè forbillare, quàm tot cataportia glutire, tot lambere syrpos, tot phar maca, & pæne tota exhaurire pharmacopolia! Quantos ego ipse novi, qui huiusmodi eruditã pharmacorum repetitione seipos placidissimè occiderunt: qui, si biduum triduumve inediã se macerare sustinuisent, sanitatem integram, rem omnem restituisent.

Servare ventri, morbus est gravissimus.
Sed nos licet amantes vitæ, nonnumquam mori malimus, quàm esurire. Italos medicos summè laudo, qui hercle sapienter morbos omnes aggrediuntur inediã: Hac catapultã in hunc hostem pugnant. Sapientissimè Cum enim omnis ferè morbus originem trahat à repletionem aut intemperie, rectè omnis morbi curatio exordium sumit ab inediã & temperantiã. *Qui abstinens est, adiciet vitam: Est sanitatis mater abstinencia.*
Corpore esse vis robusto? victu simplici uitor.

Eccli. c. 37. v. 34.

§. II.

Vita in a- liquibus abstin- tiã rigidã productã.

AD sapientum effata, addo exempla sanctissimorum hominum perinde atque sanctissimorum. Verùm nimis prolixum censeam, narrationem hic ordiri de iis, qui abstinentiã rigidã jejuniis multis & continuis produxerunt vitam ad octogesimum, nonagesimum, centesimum annum & ultra. Nominemus pauculos, etiam è summis fastigiis. Aurelianus Imperator sexaginta sex annis vixit, nullum umquam phar macum sumpsit, nec ænam incidi passus est, ut supra demonstratum; sed ei loco pharmacorum omnium fuit, quotidie horam unam obambulare, quot mensibus diem totum cibo potuque penitus abstinere. Augustus Cæsar ipsis quinquaginta sex annis Imperato rem egit Romanum, anno ætatis septuagesimo septimo defunctus, & tamen, quod Suetonius testatur, cibi minimi, & vini parcissimus fuit. Plato annis octoginta vixit sobriè prandendo, numquam cenando, Hermodicus fractis planè viribus, & à phthisi graviter infestatus, sobriã diætã centesimum annum, Democritus & Hippocrates centesimum quintum annum attigerunt victus parsimonia.

Hos multum superant à Christianã religione ac virtute nobilissimi. Hilarion etsi naturã tener, etsi annis plurimis numquam pranderit, etsi quotidie solam cenulam eamque tenuissimam sumpserit, ad annum tamen octogesimum quartum vivèdo pervenit. Eamdem ferè metam vitæ contigerunt Augustinus & Hieronymus; Paphnutius, Macarius, Franciscus de Paulã annos nonaginta nati obierunt. Antonius ad annum vitæ centesimum, Vdalricus Patavinus Episcopus ad centesimum quintum pervixit. Simeon Stylites centum & decem, Paulus I. centum & tredecim, Arsenius & Romualdus centum & viginti annis inter vivos egerunt, rigidissimis, perpetuis jejuniis. Cæso recitare illustria nomina; neque hic catalogum texam. Hoc alibi explicatius docemus. Non satis exemplorum? Quid egemus testibus?

† Alii ajüt, quindocem.

Vide partem 1. Rosarum, rosã 11. §.

A Hic edones & gulones, & manducones, omnes amicissimè interrogo, quã ratione Hippocrates annum centesimum quintum, Galenus centesimum vigesimum vitæ sit affecutus? Num epulando & potitando, an potius abstinendo & jejunando? Iejunãrunt reverã strenue. De Galeno constat, eum nil crudi, nil fructuum aut pomorum comedisse, de mensã semper surrexisse non expletã fame, quod divus Hieronymus triduo jejunio præponit. Hippocrates præceptionum suarum observantissimus, abstinentiã incredibilem ad illud ævi pertigit. Atqui si jejunãrunt non Christo, non cælo, sed valetudini & vitæ productori, Zeno Citicus, Suidã teste, obiit nonagenarius, cibo subinde aded abstinens, dum inediã deficeret. Hinc vetus illud verbum: *Zenone continentior.* Obiit morborum expers, & sanus perpetuò, propter summam victus frugalitatem & parsimoniam.

B Sapiens & divinus Plato ad Dionis cognatos, teste Tullio, epistolium scripsit, cui verba hæc inseruit. Nullo modo placuit bis in die saturum fieri. Hinc Timotheus Platonis amicus dicere solebat: Cenare apud Platonem aded non offendit valetudinem, ut quis altero etiam die apud eundem posset convivam agere, interim nec caput nec stomachum sentiat gravatiorem. Hæc sapientum erat cena, eaque de die unica, quæ nec somnum nec antelucana studia impediret.

Nec aliter Masinissa Rex Numidiæ vitam instituit, qui semel dumtaxat de die comedit, idque sine condimentis & pulmentis, quod etiam nonagenarius observavit: & quod Frontinus memorat, plerumque stans aut obambulans in castris ante tabernaculum prandere solitus est. Haud aliter Rex Ponti Mithridates jam senex ad sumendum cibum non accubuit, nec assedit, sed stetit: hac ipsã statione testatus, se id obiter ac breviter facturum, quod plurimi ad prolixas horas facerent summã industriã.

§. III.

Hic forsã obducas: Hæc olim factã jam pervertustã veritatis sunt: deinde in regionibus alio sole calentibus, ubi aura salubrior, cibatus longè alius & præstantior. Nos aquilonem habitamus, & frigidam Germaniam: quid miri nos illis esse paullulum voraciores? Audio. Ergo ad nostrum ævum, & ad homines nobis non ignotos veniamus.

Ante annos non multos Ludovicus Cornarus Venetus ad annum pæne centesimum sanus, valens ac vegetus, ætatem duxit hac diætã. Per annos plurimos die solido ultra ossulam, panis frustillum, & ortum unicum, nil edulii libavit, seu quod idem est, ad dimensum quotidie vixit duodecim cibi uncias, in potum ultra uncias quatuordecim non admisit, seu quartam partem è mensurã vini. Hac tam constanti & sobriã vivendi ratione id affecutus est, ut anno ætatis octogesimo sanissimus, & velut juvenis ad omne corporis exercitium esset vegetissimus; anno nonagesimo quinto publicis typis mandanda scripsit etiam tunc vivacissimus senex.

Reverã vires Abstinentiæ nec capimus, nec credimus, sed nec eas experiri audemus, animalia in nostram perniciem tam timida quàm voracia. Sed frustra ego sum, & risui me propinam, si his talibus persuadere velim, ut cibum ad dimensum capiant, & solis in diem duodecim uncias victitent, potum ad libellam unciarum quatuordecim examinent: Non hoc ago, sed virtutem ac vim jejuniĩ explicare cogito.

In quem finem illud testimonii non omiserim. Vir summæ auctoritatis & illustrissimi nominis mihi falsus est, se in Italiã graviter febrilisse: singulis verò diebus & quidem totis non nisi ossulam unam è pane, de panis medi-

medicorum iustu in corporis refectioem accepisse cum lautissimè haberetur, ovum unicum accessisse. Ita intra dies quatuordecim febris omnis evanuit, nullis aliis pharmacis, quam farsè, admotis. Famem recusat tolerare febris; nam potius hospitium suum deserit, quam ut esurire dicat.

Idem asseruit de seipso vir illustri & perquam eruditus, è cuius ore hoc testimonium excepi: Maligna me febris, aiebat, terribili assultu invaserat, & videbatur captivum suum miserè ac diu vexatùra. Ego salubrioris consilii Pertus in famem obstinavi, & triduo toto non tantum comedi, quantum modica scutella continet. Ita febris nervos omnes incidi. Nam illa elapsio hoc triduo velut umbra fugax evanuit. Hinc ars Medicinæ in Italiâ, ut dixi, omnes omnino morbos rectissimè aduritâ fame ac inediâ. Ego Neronis medicus fuit, qui nomen Thestalus: hic ægris omnibus initio morbi triduanam inediâ indixit. Rectè ac salubriter. Sed ô quanti sunt, qui ægrotare mallent quam ita valefcere!

Addo firmandis jam dictis. Plurimos ego ipse novi, qui ad octogefimum, nonagesimum & plures annos produxerunt vitam, de quibus omnibus rectè dicitur illud: Si eis longior fuisset mensa, brevior fuisset vita. Longiorem appello mensam, quæ ad lubitum appetentiæ cibum potumque ingerit, quæ invitatiunculas ad bibendum crebriores habet, ubi efficitur & bibitur, quantum satis est, & plus quam satis est. Hæc mensam quidem longam, sed brevem faciunt vitam.

Ante annos non multos, quod recentissimè meminî, vir primi nominis, qui ad omnes, putem, Europæ principes Legatus ab Imperatore missus, demum sanctioribus consiliis in animum indactis, in minimam Societatem I e s v coopatus est: sed hospitem secum adduxit infestam podagram, quod unum panem à religioso vespere absteruerat. Sed ubi unum alterumve annum inter religiosos homines brevi mensâ, tenui salino, iul'culis & olivulculis cepit vivere, delicata podagra tamen curti victus impatiens valedixit, aut si rediit, quasi furtivè ac vellicatim id fecit. Dum hæc chartis mandarem, etiamnum Romæ vixit vir iste religiosus, mihi familiarissimè notus, cuius & litteras est monstrare. Nimirum febris & podagra, sed & omnes morbi aliò migrare malunt, & procul exulare, quam inediâ tolerare. Confirmo dicta.

§. IV.

Ludovicus Granatensis apprime pius & disertus scriptor, libro quem Devotioni consecravit, rem mirissimam simul & testatissimam enarrans: Dum hæc scribo, inquit, vir quidam in Italiâ chisagrâ & podagrâ bis terque miser, nam & ceterorum omnium membrorum usu destitutus erat. Hic ab insidiatore hoste loco tutiore deprehensus in turrim abreptus est. In hoc carcere victus illi quotidianus fuit parvissima panis buccella, & aliquid tepidæ foetentis aquæ. En omnis mensæ apparatus, panis arctus & aqua brevis. Quatuor annos his lautitiis vixit. Mutatis demum rebus ex alto ergastulo emissus est sanus, integer, sospes, vegetus, sine chiragrâ & podagrâ, colore vultus commendabili. Vivit etiamnum, teste Granatensi, vir iste qui turri & fami summas agit gratias; insuper flexis genibus, quotidianis precibus Deo supplicat pro illius incolunitate, qui sese in latebras sibi tam salutares conjecerat. Num ista credimus? Vix dubito. At interim bonum est re suâ ventrem non fraudare. suave est bene pasci, largiter obbibere. Quid hic aliud vociferer? Ite domum saturæ, ite capellæ, ite; curiculam mulcete, & curate, ut vobis bene sit, quidquid d'Chique sequatur morbi, quidquid ab æternitate immi-

neat supplicii. Bonum est bene pasci, bonum est non esurire, bonum est inediâ omnino accessu prohibere.

Obsecro te, mi Lector, Gymnasium Patientiæ ad, & Pechium podagricum inspice, qui annis novemdecim specu abditus panem solo & fonte vixit, sed podagram omnem sic absterisit, ut ea in totam reliquam vitam manserit expulsa.

Atque hæc, quæ narravimus, nil supra naturæ vires postulant. Si Daniele, si Ananiam & Azariam, si Michaëlem, si similes in exemplum abstinentiæ traxissem, esset non nemo, qui clamaret: Hæc naturalia non sunt, hæc humanas vires excedunt.

Hoc igitur agamus; Vos ipsi, qui hæc legistis, homines vobis seligite notissimos, qui cibo potuque, qui omni cupidiarum genere abundant, qui delicatè comedunt & conviosè, qui nihil famis tolerant, quibus sitire nefas est hos ipsos inspiciat. Ah, quam pauci horum ad septuagesimum, quam longè pauciores ad octogefimum annum ætatem extrahunt? Labores iis vitam non rapiunt; edunt bene, vestiuntur commode, habitant laxè, cubant molliter, dormiunt satis, vix quidquam laborant, recreationibus vacant perpetuis, & tamen rarissimè sunt longevi. Contra verò tot millia pauperum, qui parè comedunt, malè vestiuntur, angustè habitant, strato jacent rigido, non satis dormiunt, in continuis laboribus sunt, procul omni recreatione agunt; & licet quotidianis sudoribus ac jejuniis videantur exhausti, tamen sæpissimè ad octogefimum, nonagesimum, centesimum annum, & ultra perveniunt.

§. V.

Abstinentia medicina omnium turissima. Subinde quaestio grandis nascitur: Quid sit medicè vivere? Ad quaestionem non illepidâ suppetit narratiuncula: Pyrrhinculus Vasco iter fecit peregre. Hanc ferus vesper fatigatum ad tabernam inopem deduxit. Apposita est cenula, sed omni ex parte olitoria, meris herbis composita. Cui tamen vinum additum, sed dilutissimum, & à quo nulla sanè intemperies cerebro metuenda. Ita cibus, panis, potus, omnia quam parvissimè subministrata. Vbi finem habuit hæc cena, quæ panem principio caruit, ingeniosus diversitor cauponem ad se accersens: Obsecro te, inquit, medicum mihi voca. Mox caupo: Ecquid malum, inquit, in agresti viculo possis medicum? Hoc genus hominum nobis hic ignotum. Cui subridens hospes: Num, ô bone, teipsum ignoras? Cenam mihi planè medicam apposuisti. Agnosco valetudini eâ re insigniter consultum. Vt igitur merces operæ respondeat, cape medicum non cauponis pretium.

Mensa sobria, medicina omnium præstantissima. Hoc omnino medicè est vivere. Quâ in re nonnumquam belluæ plus quam homo sapiunt. Serpens cum senectus gravior obrepit, ut vetustam pellem exuat, diebus pluribus jejunit. Leo & lupus nimium saturi, ut morbum caveant, medicè vivunt, vix quidquam gustant. Ita vel à brutis animantibus humana cruditur gula. O gula vitiorum janua, Adami ruina, valetudinis fovea, vitæ rapina, Esau præcipitium, Israëlitarum interitus, mortalium violenta & sæva nimis domina! Iure indignatur Satyricus:

— quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum!
Pena tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
Hinc subitæ mortes; atque inestata senectus.

Juvenal.
Sat. v.
140.

Quasi verò, inquit, non satis possit farciri venter, nisi apri mensis inferantur integri? Hoc tamè boni habet Rulius. Pligula, præsentem secum adducit penam. Cum cibi plus æquo ingeruntur, remanent crudi & indigesti. Ita sto-

Primus id ausus est R. Servilius Rulius. Pligula, nat. hist. c. machus 51.

libri pag. 498.
libri. 30.
110.

MARCI
IN
SILVANO
CA
P
R
E
D
I
C
T
I
O
N
I
S
I
N
D
I
A
L
O
G
I
S
D
E
I
N
F
E
R
I
O
R
I
S
G
E
R
M
A
N
I
A
O
P
P
I
D
I
S

*a Persius
Sat. 3. Tur-
gus hic e-
pulis atque
alio vni-
launatur.
b A cibo sta-
tin exerci-
tium cubiti-
re singula-
riter noxi-
e Eccli. 6.
37. v. 34.*

machus nimium factus pavonum, gallinarum, caponum, anatum, aliorumque avium cupidias nondum digestas ad balnea a, ad sphæristerium, aut etiam ad lectum b desert. Hinc variae crediditates, hinc frequentes morbi, hinc prope rate mortes. Horum omnium malorum una, epularum ingurgitatio est causa.

Ergo, si abigendus sit canis, ostendendus ei lapis; si despumet olla, subtrahendus ignis; si recalcet equus, minuendus ei pascuis; si male obtemperet caro, edomanda est jejuniis.

Ecquid amplius egemus testibus? Qui abstinentes est, adiciat vitam: Est sanitatis mater Abstinentia. Quid ergo formidamus famem stigmam, qui cenam adituri sumus æternam? Quid jejunia horremus, qui deliciis pacemur immortalibus? Satiabimur, cum apparuerit gloria Domini.

CAPUT VI.

Ieiunium nobile ac Spartanum omnis cibi condimentum.

ANAVS Seneca eruditionis princeps, idea morum nobilissima, non solum alios abstinere docuit, sed & ipse abstinuit, & longè severius quam docendo suavit. Habuit Seneca inter amicos hominem opulentum & delicatum, Equitem Romanum Lucium, ad quem pleraque omnes epistolarum misit. Huic viro abstinentiam sæpius inculcans: Tecum ipse dispicias, inquit, quid sit necessarium, quid supervacuum. Præcepto prorsus aurea: Necessitatem attendere, non voluptatem. Si legem hanc orbis servaret, nemini deesset quod sufficeret. Sed efficacis monens, imò & præcipiens Seneca: Ceterum, inquit, aded mihi placet tentare animi tui firmitatem, ut ex præcepto magis virorum tibi quoque præcipiam: Invenias aliquot dies, quibus contentus minimo ac vilissimo cibo, duri atque horridi vestes, dicas tibi: Hoc est, quod timetur? Hoc secuti sunt, qui omnibus mensibus pauperum aemulati, ne unquam expavescerent, quod sepe didicissent. Hoc triduo & quadriduo ser, interdum pluribus diebus, ut non lusus sit, sed experimentum. Tunc mihi crede, Lucili, exultabis dupondio & satur. Non est tamen, quare tu multum tibi facere videaris: facies enim quod multa millia servorum, quod multa millia pauperum faciunt, illo nomine te iustitiae, quod facies non coactus. Tam facile tibi erit illud pati semper, quam aliquando experiri. Habeamus aquam, habemus polentam, & tunc ipsi de felicitate controversiam faciamus.

*Senec. epist.
18. mihi
pag. 417.
ante med.*

*† Duobus
asibus, non
totis duobus
cruciferis.*

*Senec. epist.
110. mihi
pag. 641.*

*Ælian. l. 4.
Var. hist. c.
13. mihi
pag. 153.
† Vel, cui
pauca non
sufficiunt.*

An non Seneca jejuniorum & famis encomiastes, qui suis auditoribus panem atrium sobriamque hydriam commendans: Quid magni est, inquit, mi Lucili, si ostrea & voleros, si perdicæ & capos, si meleagridas & phasianos, si estudines peltatas, si Castorum caudas, si urforum ungulas, si cerebrum torvis non desideres? Tunc mihi rem magnam feceris, si panem nigrum ac sordidum non rejeceris: si tibi ipse persuaseris, herbas & olera non pecori solum crescere, sed & homini, si denique parvo contentus esse didiceris. Temperantiam, quam docuit, Annaeus exercuit.

Ælianus refert Epicurum Gargettium dicere solitum: Nihil ei satis est, cui parum non est satis: Si mihi sit offula, si sit hydriola, vel ipsum cælum provocem contra, vel ipsi Iovi insultem. Hunc abstinentiæ & inediae amorem philosophis sola persuasit ratio. Nos fundamentis firmioribus nitimur & sanctioribus. Et hæcenus quidem differuimus, jejunium valerudinis unicum & princeps esse præsidium, jejunium pharmacorum omnium esse pharmacum. Nos contra obijcimus; sit sanè pharmacum, sed hem quam amarum est & acerbum! Huic objectioni respondendum: Ajo igitur: Ieiunium ciborum omnium condimentum est. Atque de hoc porro loquimur.

§. I.

Nec rationum numero, nec testium hæc opus est; N experientia mille testes, mille rationes. Exempli gratia: qui sabbato cenam omittit, ei Dominico die cibibus incredibiliter sapit: si pridie lautius cenasset, voluptas illa neutiquam tam suavis accideret. Suave cibi condimentum est jejunium.

Illud tamen hæc observandum: Qui post feverius aut diuturnius jejunium in ventre lupum gerit, & ardentem esurit, attendat ne præcipitet, sed lentius edat, alioqui noxam incurret: quod jam supra monuimus. Ideo qui magientem sentit stomachum, sibi ipse dicat: Heus lentè, ne propera, ne tuburcinare, ne præcipita; cibus tibi non rapietur: quæso te, non raptim, non cursim edas, sicut canis è Nilo bibit. Tandè tibi magis conducent cibi, tantoque sapient melius, quanto comederis lentius. Heus lentè, lentè.

Ita suaviter comeditur & salubriter. Salubrem efficit cibum, rectè illum maderè ac commolere, suavem reddit, cenà sæpius abstinere. Nam quod veteri verbo dicimus: Esurienti sapit mel. Nec mellita tantum esurientis palato grata sunt, sed & panis avenæ cibus inhianti jucundior est, quam homini jam saturo artolagana, panis saccharis, scitamenta mellita, nebulae dulciant, tragemata sele&issima. Fames & jejunium cibi condimentum suavissimum.

Deinde philosophia nos docet, omne quod recipitur, per modum recipientis recipi. Explico dictum. Ergo proponuntur ferula delicata, optimè cocta, saporis eximii, primæ commendationis, cupediæ selectæ, vel ipsius superis non fastidiendæ; non tamen sapiunt ægroto, naufragis illas, rejicit, & vel libatè oculis reculat. Cur obsecro? Fauces, lingua, gustatus ægri corruptus & fucro pessimo infectus est. Hinc nihil sapit. Est, minime delicia, sed modus recipientis deest; hinc oblatos cibos æger fastidit & amovet. Contra lignarius aut ferrarius faber, valens operarius, offam exolutam, cibus consecutum, avenam coctam, tuctum crassum, artobamma cerasinum, avidè nec sine voluptate comedit, scutellas digito evertit, quem lambit, & pæne prærodit; hoc unum deesse cibo videtur, quod pluribus agrè sufficiat. Voluptas igitur non tam in cibo & potu, quam in eo faciunt loco est, quem tranfit cibus & potus. Et hæc solâ ratione verum censeo effatum: Quod sapit, nutrit. Ceteroqui in mille aliis falsissimum est. Innumera sunt, quæ sapiant, sed non solum non nutriant, sed etiam inquinant & perdant.

Sed videte hæc sapientissimam Dei providentiam, qui sinceriores edendi voluptatem posuit in fame, abstinentiâ, & jejunio. Hinc effatum Salomonis: Anima saturata calcabit favum: & anima esuriens amarum proculci superet. Homo satur non solum naufragat, sed & calcat delicias. Exemplo id declaremus.

§. II.

EMINI, cum ante annos complures in patricia domo rideret Hymenæus nuptiali convivio, & omnia plausibus exsonarent; hic nemo domesticorum non epulis fartus largiter vino maduit. Inter domesticos ancillarum unâ nescio quid fastidii ostendebat, dentibus & manu feriantibus. Iusta ferculis appositis non parere, hilariùs die geniali comesse; sed illa excusans negavit quidquam appetere. Interrogata quid demum equili præ ceteris mallet, aut quid secundæ mentis veller? Hoc, inquit, mihi jucundum foret, mensam cum discis evertere. Ita prorsus anima saturata calcat favum, mel desipit muri melle distento. Haud aliter nos, cum saturi sumus, loquimur. Est qui dicit: Vellem hunc cibum nunquam libassem, vellem parcius bibissem, vellem ingesta omnia viam per os relegerent.

*Que cibi
suave red-
dant.*

*Et quæ
suavem.*

*Cibi vo-
luptas in
quo fita
est.*

*Provi-
dit.*